

CRITICA LUI MIRCEA V. CIOBANU: RIGUROZITATE INTERPRETATIVĂ ȘI LEJERITATE DISCURSIVĂ

Maria ABRAMCIUC

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0186-0224>

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM

Rezumat. Rezultat dintr-o activitate ritmică de comentare și interpretare a creațiilor literare din spațiul basarabean actual și de pe alte meleaguri, demersul exegetic al lui Mircea V. Ciobanu este un model de mediere între opera literară și cititor. Studiile, articolele, cronicile literare, incluse în volumele semnate pe parcursul anilor 2008-2021, îi denotă angajarea în receptarea și diagnosticarea unor apariții relativ recente în literatura română din stânga Prutului, perspectivele reflexive autentice, dar și lejeritatea discursivă, un însemn al scrisului său. Delimitările teoretice spectaculoase, exemplele selectate din literaturile lumii din toate epocile, evaluările frontale și demonstrațiile tranșante, cromatismul stilistic al frazei – toate îi etalează lui Mircea V. Ciobanu profilul de profesionist al domeniului.

Cuvinte-cheie: Mircea V. Ciobanu, critică literară, receptare, interpretare, discurs, stil.

Mircea V. Ciobanu's Critical Review: interpretative rigour and discursive lightness

Abstract. Resulting from a rhythmic activity of review and interpretation of literary creations from the present-day Bessarabian space and from other regions, Mircea V. Ciobanu is a model of mediation between the literary work and the reader. The studies, articles and literary reviews included in the volumes signed during the years 2008-2021 reveal his commitment to the perception and diagnosis of relatively recent publications in Romanian literature from the left bank of the Prut, the authentic reflective perspectives, as well as the discursive lightness, a distinctive feature of his writing. Spectacular theoretical delineations, selected examples from world literature of all epochs, the frontal assessments and stark demonstrations, the stylistic chromaticism of the phrase – all of these showcase Mircea V. Ciobanu's profile as a professional in the domain.

Keywords: Mircea V. Ciobanu, literary criticism, reception, interpretation, discourse, style.

Mircea V. Ciobanu este un nume reprezentativ al generației de critici literari și esești, care s-a anunțat în anii ‘90 ai secolului trecut, în virtutea unor reconfigurări canonice în spațiul literaturii române din stânga Prutului și, respectiv, a unor noi perspective estetice de receptare a operei literare. Este perioada când actul critic înregistrează revizuri fundamentale, între care menționăm: anularea inerției și stereotipului, conectarea la principiile estetic și valoric, înnoirea și racordarea la normalitate a limbajului critic etc. Delimitați de criticii epocii anterioare prin renunțarea la implicația ideologică, la patos, conformism și dogmatism, analiștii literari din „noul val”, Eugen Lungu, Vitalie Ciobanu, Emilian Galaicu-Păun, Grigore Chiper, Nicolae Leahu, Maria Șleahtițchi ș. a., situează percepția critică pe un alt palier, unde nu se lunecă, pur și simplu, pe suprafața operei, ci se plonjează în subtilitățile viziunii artistice, se empatizează cu sensibilitatea eului artistic, discursul metaliterar dobândind, implicit, o nouă identitate estetică. Adrian Ciubotaru, prefațatorul antologiei *Eseu. Critică literară* (col. Literatura din Basarabia. Început de secol XXI), apreciind efortul noii generații de critici, susține că „[...] fără contribuțiile importante ale acestor exegeți (studii, monografii, cronici de carte, publicistică angajată în dezbatere eseistică etc.), critica literară ar fi fost, în ultimii douăzeci de ani, o prezență la fel de anostă, în cărți și reviste, cum era înainte ca aceștia să fi bulversat, prin perfecta lor sincronie cu ideile literare ale lumii, anistoricul ținut pruto-nistean” (*Eseu. Critică literară*, 2017, p. 7).

Opera critică și cea eseistică ale lui Mircea V. Ciobanu se adună în construcții consolidate de teorii literare moderne, de estetici asumate și transfigurate în demersuri elaborate în spiritul criticii pluraliste. Debutul său de critic literar și eseist, *Plăcerea interpretării* (2008) (titlul trimite la *Plăcerea textului* de Roland Barthes), este „o carte-navetă între concepte, dar, mai ales, între plăcerea lecturii și plăcerea interpretării”, susține Eugen Lungu în nota de pe coperta a patra a volumului de eseuri. Subsumate unei productive lejerități discursive, dar și unei precizii riguroase, conținuturile celor trei secțiuni, *Imposibila hermeneutică*, *Omul care aduce ploaia* și *Vânătorul de himere*, sunt aglutinate în disocieri teoretice asupra conceptelor de *lectură* și *interpretare*; în comentarii în marginea cărților semnate de Marin Sorescu, Aureliu Busuioc, Arcadie Suceveanu, Emilian Galaicu-Păun, Grigore Chiper, Nicolae Popa, Umberto Eco, Victor Pelevin, Marta Petreu sau în portretele literare ale lui Eugen Lungu, Mihai Cimpoi, Serafim Saka, Vladimir Beșleagă, Vasile Vasilache, incluse în ultima secțiune. *Cartierul Barthes*, studiul final al cărții, constituie un omagiu celui declarat de autor drept unul din magiștrii săi, o autoritate de referință a sistemului său estetic.

Fiecare subiect discutat îi generează lui Mircea V. Ciobanu un adevărat flux de reflecții și idei, fundamentate de argumente pertinente și susținute de citate extrase din diverse texte exegetice și beletristice. Analistul își coroborează ideile cu opiniile celebrilor Yuri Lotman, Eugen Coșeriu, Julia Kristeva, Roman Jakobson, Umberto

Eco, Maurice Blanchot, Jorge Luis Borges, Roland Barthes, Matei Călinescu ș.a., ilustrându-și afirmațiile cu detalii livrești sau cu exemple selectate din zonele cinematografeiei, artelor plastice, muzicii sau chiar ale științelor reale. Astfel, în eseul liminar al cărții, *Câmpul de lectură. Marginalii la o teorie (încă) nescrisă*, după mai multe definiții ale câmpului de lectură, explică noțiunea prin prisma conceptului științific de *noosferă*, elaborat de naturalistul, filosoful și biologul rus Vladimir Vernadsky, incluzând, în final, și o referință la metoda filosofului și matematicianului francez René Descartes: „Pentru înțelegerea noțiunii care ne interesează (câmpul de lectură), e mai bine, probabil, s-o raportăm la un alt concept al lui Vladimir Vernadski, *noosfera*, o totalitate a sistemelor de informație, cunoaștere și valorizare, adică la sfera gândirii umane. Câmpul de lectură, în acest sens, este un microcosm (bun pentru studiere în ideea „metodei” lui Descartes: începem cu cele simple, accesibile), care ne permit să construim – la „sugestia” iluminiștilor – o „robinsoniadă”, pentru a studia un element, proiectând rezultatele asupra întregului” (Ciobanu, 2008, p. 10-11). Asemenea conexiuni asigură lizibilitatea conceptelor, largesc aria de percepție a ideilor și configurează, în fine, un discurs eseistic sinergetic, din care transpar erudiția și expansiunea intelectuală a autorului.

Acompaniat de critic, eseistul preferă dezbaterile ample, contextele interpretative ramificate, în care valorifică abil conceptele emise de teoreticieni din alte spații sau de exegeți autohtoni, le explică și le dizolvă ambiguitățile, ca, în final, să-și formuleze argumentele în obișnuitele nuanțe ludice. În *Glose pentru poetica cititorului*, după ce prezintă și comentează cele patru imagini ale criticii, delimitate de Eugen Simion în eseul omonim, autorul le preia pentru a le atribui cititorului ideal: „Iată și proiectul de basorelief pentru postamentul *Cititorului*: navigatorul în jurul insulei, șoarecele erudit, Penelopa destrămând noaptea ceea ce țese ziua și îngerul zburând cu o carte în mână” (*Ibidem*, p. 34). Într-un alt eseu, *Despre (imposibila) hermeneutică*, urmărind și comentând discuțiile teoretice asupra conceptului de hermeneutică, de la sofști la postmoderniști, eseistul de la Chișinău optează pentru o abordare mai puțin rigidă a noțiunii. În opinia sa, „Critica literară descinde mai mult din imaginea (oricum poetică) a lui Hermes, mai puțin din pragmatica hermeneuticii ca metodă. O vorbă recentă a lui Nicolae Manolescu, care se declară încă o dată «impresionist» (pe urmele lui Călinescu) este emblematică în acest sens: mai bine critică fără metodă, decât metodă fără critică.

Evident, în cazurile criticilor dotați, vorbim de o „metodă” asumată intuitiv, un fel de pedagogie fără știință pedagogică (încă o știință care nu se învață)” (*Ibidem*, p. 61-62). Mai jos, după mai multe discuții despre necesitatea metodei în critică, reflecțiile lui Mircea V. Ciobanu vor lua conturul unei demonstrații pertinente: „Desigur, într-un grad de fidelitate mai mare sau mai mic, *metoda*, derivată din cele două părți – interpretarea gramaticală și interpretarea psihologică – ale *Hermeneuticii* lui Schleiermacher și/sau dintr-un studiu de filozofie ori poetică,

este aplicată, consecutiv sau sporadic. Tot atât de evident este și faptul că unul și același critic aplică, într-un caz, explicarea metodică, prin inducție și deducție, a sensurilor evidente și latente, parcurgând calea inversă, de la expresie la intenție (simplificarea descriptivă), în alt caz, va apela interpretarea cu deschideri spre trecut (în/ sub-conștient) și spre viitor (supraconștient) cu implicite impacte, cu trimiteri la „surse”, „contexte” etc., iar în al treilea caz textul analizat îi va servi (doar) drept pretext pentru divagații/ meditații proprii, într-un soi de neosofistică, textul interpretat conținând mai puțin decât interpretările propriu-zise” (*Ibid.*, p. 63).

Încorporarea propriilor idei într-un context reflexiv presupune nu doar angajarea eseistului într-un act intelectual, dar și parcurgerea, în sensul propriilor opinii, a traseului cognitiv și autocognitiv. Nu elucidarea problemei este scopul său, ci includerea ei în propriul orizont de înțelegere, o condiție obligatorie în abordarea speciei, căci, în viziunea lui Adrian Marino, „Avem deci de a face cu un eseu autentic ori de câte ori o teză, un principiu, o idee generală sunt expuse în termenii lor subiectivi, printr-un act deschis de adeziune” (Marino, 1973, p. 609).

Demonstrând o deosebită capacitate de procesare a conceptelor literare, clasice și moderne, semnatarul volumului *Plăcerea interpretării* excelează în clasificări, asocieri, paralele, comparații, definiții, de cele mai multe ori, metaforice. Toate îi pun în valoare perspectiva reflexivă autentică, dar și demersul individual, colorat stilistic. Declarându-se adept al ideii că „scrisul critic, interpretativ, adică ludic, este mai mult artă decât știință, adică este un domeniu al esteticului, și judecata este una de gust” (*Ibid.*, p. 65), Mircea V. Ciobanu echivalează hermeneutica literară cu „un gen al beletristicii”, ceea ce constituie, de fapt, unul din elementele unificatoare ale cărții.

Intitulat sugestiv și ușor polemic *Deziluziile necesare* (2014) (aluzie transparentă la *Iluziile literaturii române* de Eugen Negrici), cel de al doilea volum semnat de Mircea V. Ciobanu, îi reflectă convingerile, dar și preferințele lectorului în materie de literatură. În articolul de deschidere, *(Dez)iluziile necesare*, își explică opțiunea pentru cuvântul-cheie, care, „... Spre deosebire de vagul și polisemanticul „iluzie”, termenul „deziluzie” e mai concret, mai precis și... chiar are efect pozitiv: cu toată disperarea pe care o anunță/ impune, el *limpezește apele*” (Idem, 2014, p. 18). Conținuturile celor trei secțiuni (*Cartea ca pretext*, *Note de lectură*, *Diorame*) denotă angajarea autorului într-o triplă operațiune: de teoretizare, interpretare și de sintetizare critică a fenomenelor literare actuale din spațiul interriveran și nu doar. Precedate de o amplă disertație pe tema istoriilor literare (cu aplicații pe *Istoria critică...* a lui Nicolae Manolescu), radiografiile din prima secțiune continuă seria de dezbateri, de astă-dată, sugerate criticului de cărțile sale preferate: *Raftul cu himere* de Eugen Lungu, romanul *Țesut viu. 10x10* de Em. Galaicu-Păun și *Cimitirul din Praga* de Umberto Eco. Studiile extinse, cu denivelările și nivelările de rigoare, conțin idei și teze dezvoltate acribios, revendicate, pe alocuri, de la

concepte literare moderne (*hyper/ hypotextualitate, textualism*), dar și transferate abil în registrul stilului ludic postmodernist. Inovațiile din zonele scrisului artistic devin pretexte pentru exegeze pe măsură: comentariile la romanele *Țesut viu. 10x10* de Em. Galaicu-Păun și *Cimitirul din Praga* de Umberto Eco, secționare în minicapitole și intitulate inspirat, includ mai mult decât niște observații ale unui simplu glosator. Criticul situează estetic scrierile comentate, le explică aspectele inter/textualiste, polifonia, tehnicile de elaborare, condiția personajelor, arhitectonica; le identifică modelele, rețeaua de referințe culturale, complexe camuflăte în subsidiar, structurile imagistice etc. Concomitent, își pigmentează demersul cu parafraze, aluzii, jocuri de limbaj, în final, toate amalgamându-se într-o copleșitoare frenezie analitică, explicită și revelatorie pentru lectorul neinițiat în teorii filologice: „Romanul lui Em. G.-P. este un *hypertext*. Un text în maniera structurii digitale, cu multe legături, noduri, *linkuri*, cu multe *cuvinte colorate* (în subsidiar) în albastru, care deschid fișierele altor pagini, altor secvențe, capitole ale acestui text sau care trimit spre alte texte și alte surse literare sau enciclopedice. Un fel de «Biblia cu trimiteri»” (*Ibid.*, p. 78).

Articolele din secțiunea a doua, *Note de lectură*, cea mai amplă ca volum, denotă angajarea analistului în receptarea și diagnosticarea unor apariții relativ recente în literatura română din Basarabia. Predilecțiile sale se îndreaptă spre cărțile semnate de Aureliu Busuioc, Nicolae Leahu, Val Butnaru, Irina Nechit, Maria Șleahtițchi, Liliana Armașu, Lucreția Bârlădeanu, Ghenadie Postolache, Nicolae Popa, Oleg Serebrian, Alexandru Vaculovski, Dumitru Crudu ș. a. În comentarii, Mircea V. Ciobanu se raportează disociativ și asociativ la scrisul autorilor, emite judecăți de valoare, decantându-le pe toate la rece, nepărtinitor și onest, căci, de obicei, aprecierile sunt alternate cu obiecții, criticul preferând să mențină aceeași distanță față de virtuțile și de lacunele operei comentate. Tezele precum că „Leo Butnaru este modelul de scriitor total” (*Ibid.*, p. 128), „*Dezinvolvura* (unui profesionist) este, dacă nu calitatea definitivă a textelor, atunci, cu siguranță, condiția acestei calități” (*Ibid.*, p. 130) sau „Traducerile și prezentările-comentariile pe care le face Leo Butnaru privind avangarda literară rusă și ucraineană sunt pietre pentru monumentul pe care deja îl merită scriitorul” (*Ibid.*, p. 129) sunt contrapunctate cu observații de genul: „autorul știe să adune, știe să scrie, dar nu știe să trieze cele scrise” (*Ibid.*) și „... nu-mi plac toate traducerile sale, mai ales, cele poetice, mai ales cele din poezi pentru care muzicalitatea versului, fluiditatea lui fac parte din calitatea textului original (Hlebnikov, Pasternak, dar și mulți alții), în traduceri păstrându-se doar nivelul semantic al textului” (*Ibid.*). Taxările oscilează între bonom, hilar și caustic: „... Nicolae Popa nu este un scriitor care trișează, romanul (*Avionul mirosea a pește – n.n.*) îl reprezintă în totalitate. Chiar dacă, pe ici pe acolo, ... miroase a pește. (În acest sens, firește, și cronica la romanul său nu poate să aducă numai a mimoză)” (*Ibid.*, p. 198); „P. S. Editorul cărții spunea că, odată cu această carte (*Eșarfe*

în cer – n. n.), Dumitru Crudu se maturizează. Nu se mai joacă. O fi... Asta ar însemna (și) faptul că mantaua Falsului Dumitru îi este strâmtă. Chiar dacă *a ieșit din ea*” (*Ibid.*, p. 227); „Romanul lui Iulian Ciocan (*Tărâmul lui Sașa Kozak – n. n.*) e o privire *dintr-o parte* (o privire morocănoasă, nemulțumită) asupra tranziției” (*Ibid.*, p. 232); „Romanul lui Nicolae Dabija (*Tema pentru acasă – n.n.*) e o construcție rotundă (așadar, *concepută*, nu pur și simplu „relevată”). Dar este o construcție schematică și tezistă, irelevantă și defectuoasă literar” (*Ibid.*, p. 260).

Studiile din secțiunea finală, *Noua proză basarabeană: între profesionalism și amatorism, Metamorfozele poeziei: caruselul basarabean și Proza din Basarabia: o evoluție sincopată*, conțin priviri de ansamblu asupra peisajelor epic și liric de la est de Prut. Exegetul estimează, sistematizează și triază, riguros și imperturbabil, fenomenele literare basarabene de odinioară și din prezent, demonstrând că relieful literar din stânga Prutului a fost dintotdeauna fragmentat și nu fără variații, că include în continuare, deopotrivă, vârful și forme plate. Istoria dramatică a acestui meleag românesc a determinat și condiția literaturii de aici, astfel că exegetul nu oscilează atunci când se pronunță tranșant referitor la proza din perimetrul pruto-nistean: „Nu putem însă vorbi de anumite paradigme ale prozei din Basarabia. Având o evoluție sincopată, cu vectori de dezvoltare haotici și discontinui, care amintesc mai curând formula grafică a unei mișcări browniene, proza din Basarabia nu există” (*Ibid.*, p. 316). Inițiat în evoluția literaturii române din acest spațiu, Mircea V. Ciobanu dă cu lejeritate girul calității sau descalifică fenomenele, sintetizând: „Există o literatură profesionistă de înaltă ținută, dar există și o mare felie literară amatoristă, există texte de un deliciu aparte, uneori, în aceleași cărți, cu pagini submediocre și produse kitsch. Cineva ne-ar invidia pentru atâta „diversitate cromatică” (*Ibid.*, p. 317).

În culegerea de eseuri *Tratat cu literatură* (2015), autorul continuă să exploreze diverse lumi textuale și subiecte de reflecție: „proza întemeietoare”, critica literară, opera dramatică, dialogul autor-personaje, autocenzura, discursul publicitar ca text literar, gastronomia și literatura, postmodernismul ca literatură antitotalitară, impostura în literatură etc. Rezultate din marea sa pasiune pentru lectură și interpretare, eseurile au forma unor disertații extinse – despre cărți și scriitori din diverse timpuri și tărâmurii, despre idei și concepte literare. În prefața volumului, Adrian Ciobotaru susține că o posibilă „cheie de lectură” ar fi că „autorul nu construiește viziuni critice, nu deconstruiește texte, ci descrie, amănunțit, modul în care citește o carte, un fapt de cultură, o biografie creatoare (etc.) și, în același timp, topografiază propriul teritoriu pe harta literară” (*Idem*, 2015, p. 5). În acest sens, miza cărții constă în relevarea orizonturilor intelectuale și senzoriale, pe care i le deschide lectura celui angajat în acest act complex. Textul inițial, *Poezia care mă dorește*, este o demonstrație ludică pe tema legăturii afective reciproce între

cititor și operă, autorul opinând că „Între «relația estetică» și «relația erotică»” se constituie, dacă nu un raport de analogie, cel puțin unul de omologie. Ambele sunt iraționale, ambele sunt frumoase și ambele sunt (la modul absolut) inutile” (*Ibid.*, p. 11). Susținute cu trimiteri la idei celebre sau cu citate din opurile unor teoreticieni notorii, argumentele se conjugă într-o pledoarie pentru lectura de plăcere, pentru operele/ poeziile cu care rezonzi și care, la rândul lor, „te doresc”. Ideile sunt articulate în tonalități vioaie, într-un limbaj ludic pitoresc, precum este cel în care eseistul își trece în revistă pasiunile lirice: „Așadar, cunosc toate *reuniunile* și *localurile* posibile, unde pot «acroșa» ceva tentant (pentru mine): carnavalurile libertine/ anarhice ale suprarealiștilor, cafenelele simboलिष्टilor, salonul aristocratic al lui Foartă, clubul de șah (lingvistic) al lui Barbu, institutul de urbanistică (lexicală) al lui Cărtărescu, farmacia de droguri (*ecstasy* și alte stupefiante) a lui Dimov, bazarul oriental al lui Minulescu, biblioteca de vise și imagini a lui Borges, orașul lui Voronca și satul lui Pillat (sau, după dispoziție, al lui Blaga), fabrica de asamblat cuvinte potrivite a lui Arghezi, odaia cu vedere spre ogrăzi orientale a lui Macedonski ...” (*Ibid.*, p. 17).

Aceeași mobilitate interpretativă și aceeași inteligență disociativă, demonstrate de Mircea V. Ciobanu în cărțile sale anterioare, le reclamă și cronicile de carte (exegetică, de poezie, de proză, din genul *non-fiction*), incluse în culegerea *Căderile în realitate ale criticului* (2018). Moderate sau caustice, laxe sau dozate, subordonate ficțiunii sau coroborate de referințe livrești, comentariile fixează mecanisme și strategii familiare analistului: acumulări de amănunte, minuțiozitate analitică, argumentație amplă, divagație liberă etc. Perseverând în decodificări de sensuri, criticul deschide nișele textelor, le dezvoltă stratificările, istoriile arhetipale, cum ar fi cea din *De-ale viețuitoarelor*, cartea de poezie a Aureliei Borzin, în care „Ambii eroi, acești Adam și Eva de viță nouă, sunt născuți din coasta unei biblioteci” (*Ibid.*, p. 129). Observațiile mizează pe un spectaculos efect imagistic: „Prima impresie de la volumul recent semnat de Alexandru Cistelean (*Zece femei – n. n.*) e un ciudat amestec de tandrețe și misoginism, criticul adunând literații pe criteriul sexului, într-o baie comună [în ziua rezervată, desigur, femeilor]” (*Ibid.*, p. 9); antologia de versuri *Arme grăitoare* de Emilian Galaicu-Păun „e o construcție asimetrică, cu turlă care nu seamănă între ele, ca *Sagrada Familia* lui Gaudi. Sau poate un templu reciclat, în manieră postmodernă, dintr-un bizar castel medieval, cu multe labirinturi, cu false căi de acces, cu turnuri inaccesibile și veșnic îndepărtându-se de privitor, ca în Kafka...” (*Ibid.*, p. 25).

Cartea *Un târâm al literarului* (2021) i-a adus autorului calificativul de „numărul unu al criticii noastre de întâmpinare” (Eugen Lungu). Demersurile, critic și eseistic, din cele două secțiuni, *O notă de subsol* și *Despre Complexul Orfeu și alte anxietăți ale literaturii*, se întâlnesc pe domeniile literaturii, unde sunt clarificate circumstanțele în care s-a produs actul literar, examinate antecedentele lui estetice,

probată literaritatea, emise verdicte etc. Chiar în textul introductiv, *Cine are nevoie de critica literară?*, lectorul este anunțat că „A urmări și a descrie o construcție lingvistică sau aventura unei idei este (poate fi) o fascinație comparabilă cu trama unui roman polițist” (*Idem.*, 2021, p. 8).

Pretextele eseurilor din prima secțiune sunt diverse: funcționarea ca hipertexte a notelor și comentariilor de subsol, arta modernă și arta contemporană, artistul și moralitatea, re-lectura, literatura și realitatea, textul critic etc. Investigațiile converg spre analitic, ușor teoretic și chiar spre... poetic. Intertextualizând cu titlul unui roman de Nabokov, *Foc palid*, la care se va referi mai jos, și cu poezia blagiană *Lumina raiului*, autorul explică, într-un metaforic eclatant, relația textului cu notele de subsol: „Paradisul textual din oglinda paginii, luminată și aerisită generos, se alimentează energetic (se luminează, în ideea lui Blaga) din *focul palid* al infernului unei lumi apuse, înghesuit și minimizat în subsolul foi” (*Ibid.*, p. 12). Predilecțiile criticului pentru teatru, muzică și cinematografie, afilierea sa culturale s-au proiectat în eseurile *Arta modernă versus arta contemporană*, *Artistul imoral*, *Harta și teritoriul literaturii*. O sumară privire asupra Basarabiei ca „scenă pentru spectacolele ficțiunii literare” îi provoacă exegetului concluzii de genul: „Dacă Mallarmé are dreptate că lumea există ca să sfârșească într-o carte, atunci Basarabia și-a meritat câteva pagini” (*Ibid.*, p. 65).

Actul critic excelează în secțiunea a doua, unde, în recenzii de cărți, apare configurată o hartă a literaturii contemporane din Basarabia. Fie că iau în discuții volumele de critică și eseistică literară, semnate de Eugen Lungu și Andrei Țurcanu, fie că prezintă antologiile de poezii sau, selectiv, cărțile unor poeți și prozatori, dincolo de disparitatea subiectelor, articolele includ detalii importante despre generații și promoții, reliefând, în fond, un tablou de ansamblu al literaturii basarabene, cu tot cu ierarhiile valorice și ideologiile estetice, care au traversat-o. Textul final, *Optzeciștii basarabeni, en-gros și en-detail*, conține o perspectivă organicistă asupra respectivei generații de scriitori, criticul opinând „că acești autori fac o literatură modernă, sincronizată cu cea panromânească și cu literatura lumii” (*Ibid.*, p. 251).

Rezultate dintr-o activitate ritmică de procesare a demersului literar actual din spațiul basarabean și de pe alte meleaguri, critica și eseistica lui Mircea V. Ciobanu constituie un model de mediere între opera literară și cititor. Debordant în analize, confesiv și interogativ în comentarii, criticul se distinge printr-o scriitură autentică, în care miza devine elementul fictiv. De altfel, în *Despre ficțiunile critice*, postfața volumului *Un târâm al literarului*, exegetul se declară convins că între un text artistic și un text critic nu există diferențe, căci și ultimul poate include „coppii fidele și improvizații libere; impresii subiective sau constatări seci, absente / distante; romantisme dramatice sau exaltate și *realisme critice*, necruțătoare, având ca obiect personajele și realitatea literară descrisă” (*Ibid.*, p. 253).

Delimitările teoretice spectaculoase, evaluările frontale și demonstrațiile tranșante, cromatismul stilistic al frazei – toate îl diferențiază pe Mircea V. Ciobanu de colegii de breaslă și îi întregesc profilul de profesionist al domeniului.

Referințe bibliografice:

- CIOBANU, Mircea V. *Deziluziile necesare*. Chișinău: Editura ARC, 2014.
CIOBANU, Mircea V. *Plăcerea interpretării*. Chișinău: Editura PRUT, 2008.
CIOBANU, Mircea V. *Tratat cu literatură*. Chișinău: Editura PRUT, 2015.
CIOBANU, Mircea V. *Căderile în realitate ale criticului*. Iași: Editura Junimea, 2018.
CIOBANU, Mircea V. *Un tărâm al literarului*. Chișinău: Editura ARC, 2021.
Eseu. Critică literară. Col. Literatura din Basarabia. Început de secol XXI. Selecție, studiu introductiv, note biobibliografice de Adrian Ciubotaru. Chișinău: Editura Știința, 2017.
MARINO, Adrian. *Dicționar de idei literare*. Vol. 1, București: Eminescu, 1973.

Notă: Articolul a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare 20.80009.16.06.03 *Contexte socio-culturale autohtone și interconexiuni europene în creația populară și literatura cultă din Basarabia (sec. XIX până în prezent)*, Institutul de Filologie Română „B.P.-Hasdeu” al USM.